

PUKE

Troligen en ursprungligen gutnisk släkt Puke/djävul, vilken sannolikt är samma släkt som den svenska frälseätten med samma namn. Anledningen till det antagandet är den svenska ättegrenens nära band med ätten *Scherembeke*. All anledning finns nämligen att tro, att modern till Mathias, Kristiern och Bernhard Puke (under tabell 1) var en dotter till Henrik *Scherembeke*. Detta då det synnerligen ovanliga namnet Kristiern, och dessutom namnet Bernhard, förekommer i både Puke-släkten och hos *Scherembeke*. Då också Kristiern *Scherembeke* uppenbarligen var gift med en svenska (eller danska?) får vi också förklaringen till den svenska kopplingen. Rag(n)vald Puke, som tidsmässigt måste inordnas som en broder till ovannämnda Mathias, Kristiern och Bernhard, hade då en moder vars svägerska hade svensk (eller dansk?) bakgrund. Säkerligen har Rag(n)vald utmärkt sig och lyckats bli gift med en dotter till Karl Ingeborgason. D v s det svenska högfrälset. Han har sedan också upptagit svärfaderns vapenbild.

I Visby tillhörde släkten en av de främsta under 1200- och 1300-talen. Visserligen är endast Mathias (tabell 2) känd som rådsmedlem, men hans sonson med samma namn måste ha varit en framstående och välkänd person, då dennes son i Reval endast kallas "Pukensson". D v s son till "Puken". Härav bör vi tänka oss att även Mathias d y varit rådsmedlem (kanske rent av borgmästare, då dessa ofta endast benämns med dop- eller binamn, jämför *Bretholt*, *Burge*, *Duseborch*, *Munter*, *Schafbo*, *Trutfelder* m fl) och säkerligen därför också de bägge första Johannes. Möjligen är den Mathias *Duvel* som dog 1397 och begravdes hos visbyfranciskanerna (B 99 p 69) medlem av släkten. Vad som kan tyda på det är dopnamnet. Troligen så var detta dock en egen släkt.

På Gotland levde i slutet av 1600-talet strandridaren Matties Puke (dog 1728), farfar till greven och generalamiralen Johan Puke (dog 1816) av den introducerade ätten Puke (Bergström s 67). Det är väl dock tveksamt om denne sentida Mathias Puke var en ättling till den medeltida Visbyätten. Det ligger trots allt omkring 350 år mellan Johannes' (under tabell 3) och den grevliga ättens anfader utan att någon annan med namnet Puke är känd på Gotland under denna tid. Helt omöjligt är det ju dock inte.

Förmodligen hade släkten Puke äldre förbindelser med *Susse*-släkten, då dels de bägge tillhörde det högsta köpmannaskiktet och dels namnet Rag(n)wald förekommer i bägge släkterna.

Tabell 1

RAGNWALD: Född på Gotland (i Visby?) omkring 1175. Visbybo och handelsman senast omkring 1205. Son(?):

Tabell 2

JON/JOHANNES: Son till Ragnwald(?), tabell 1. Född i Visby omkring 1205. Borgare i Visby ca 1230-1265. Säkerligen en av stadens mer framträdande gutniska borgare, med stora handelsintressen i Balticum och Novgorod, och rådman ca 1255-1265. oo(?) N, dotter till Henrik *Scherembeke*. Barn(?):

Mathias: Tabell 3.

Kristiern: Född i Visby omkring 1240. Borgare där då han 1286 15/8 var återbetalningsskyldig 3 mark, minus 1 "tothone", till Rigarådmannen Hildebold (RS 1648). Samma år var han i samma stad skyldig 5 mark (RS 1697). 1289 10/4 var Rigaborgaren Bertold by der Dune skyldig Puke 6 fiertung (RS 132). Samma år 15/8 var borgaren i samma stad, Segebode Wagendriver skyldig honom 2 mark silver (RS 1330).

Rag(n)vald: Tabell 5.

Bernhard: Född i Visby omkring 1250. 1305 29/9 var Rigaborgaren Johannes Woldemar skyldig honom 11 mark rigiskt för vax (RS 937). Han bedrev uppenbarligen, liksom fader och bröder, handel på Ryssland.

?Ingvar: Tabell 10.

Tabell 3

MATHIAS: Son till Jon(?), tabell 2. Född i Visby omkring 1235. Troligen gutnisk borgmästare där då han 1287-1288 som Visbys och Gotlands representant, jämte Ane *Kante*, skötte förhandlingarna rörande strandgods som rövats av estländska vasaller i Wirland (HUB I 1025, LECUB I 519, UBL I 520, DD 2:III 253, 305). 1295 var han städernas ombud hos kung Birger Magnusson för förhandlingar om handelssjöfarten på Neva (UBL I 631). 1298 var han jämte en annan, icke namngiven Visbybo till Riga för att medla i stridigheterna mellan borgerskapet där och tyska orden (Grautoff s 428). Hans uppdrag visar att han, trots sitt gutniska påbrå, var en av sin samtids förnämsta diplomater. Barn(?):

Johannes: Tabell 4.

Kristiern: Född omkring 1270.

Dotter: Född ca 1270. oo? Nicolaus *Vischer*.

Tabell 4

JOHANNES: Son till Mathias(?), tabell 3. Född i Visby omkring 1265. 1306 21/8 betalade han 1 penning i tull för 3 packar bockskinn i Kingston upon Hull, vilka han fört in på en Lübeckskeppares båt (DN XVI s 540). Med största sannolikhet var han gutnisk rådman ca 1315-1325. Son(?):

MATHIAS: Född i Visby omkring 1295. Borgare där omkring 1320-1355. Säkerligen rådsmedlem omkring 1345-1355 (borgmästare? se ovan). Levde möjligen ännu 1362, då sonen omtalas i Reval (ZESR 65). Barn(?):

Johannes: Född i Visby omkring 1320. Omtalad i Reval 1362 30/9 som "Pukelzsen" (Pukensson), då han överlät sin tomt där till Gerhard *Swarte* (ZESR 65). Tydligt har han förekommit i något dokument 1374, då Per Månsson Utter i sin *Callectanea Genealogica* 41, fol 260 r, anger "Johan Puke två balkar i sköld" (DS X 290).

Mathias: Född i Visby omkring 1325. Prästbroder i franciskanerkonventet. Han avled i pesten 1385 (B 99 p 59).

Tabell 5

RAG(N)VALD: Son till Jon(?), tabell 2. Född i Visby(?) omkring 1245. Riddare 1297 och 1308 hertig Eriks råd (ÄSF II s 178). Han har väl som mycket ung vistats hos moderns släktingar och så valt den krigiska karriären. oo Katarina, dotter till Karl [Kettilsson]/Ingeborgason av ätten Lejonbalk. Barn:

Kettil: Tabell 6.

Filip: 1312 kanik i Linköping (ÄSF II s 179). Han dog 1332 (ÄSF II s 179).

Benedict: Född omkring 1275. 1303 donerade han gods i Lundby socken i Västmanland (DS II s 394). Väpnare 1313 vittne vid jordbyte i Ängsö socken, Västmanland (DS III s 121).

Hofinger: Tidigast 1321. Riddare 1336-1345 (ÄSF II s 179).

Folke: Tabell 9.

Dotter: oo riddaren Henrik Glysing (ÄSF II s 179).

Bengta: 1350. oo Erengisl Petersson, adliga ätten Bonde (ÄSF II s 179).

(?)**Dotter:** Född ca 1280. oo(?) Erik Kristiernsson, *Scherembeke*.

Tabell 6

KETTIL: Son till Rag(n)vald, tabell 5. Tidigast 1310. Riddare 1336 (ÄSF II s 179). oo 1 NN, oo 2 N, dotter till Brud Benason av Bengt Nilssons ätt. Barn:

1Jon: Tidigast 1338. Blev riddare 1341/1351. Dog 1353/1360 (ÄSF II s 179). oo 1338 Botild Jonsdotter.

Dotter: Gift senast 1338 med Lyder Ruska (ÄSF s 179f).

Dotter: Gift med riddaren Jon Nilsson av Rickebyätten (ÄSF II s 180).

Dotter: Gift med Vämund Nilsson (ÄSF II s 180).

Sigråd: oo 1352 Johan Gregersson av Malstaätten (ÄSF II s 180).

Bengt: Tabell 7.

Erik: Tabell 8.

Iljana: Priorissa i Skänninge nunnekloster 1363-1377 (ÄSF II s 180).

Tabell 7

BENGT: Son till Kettil, tabell 6. Känd 1342-1345 (ÄSF II s 180). Son(?):

RAGNWALD: Född omkring 1345. Son(?):

BENGT: Uppträder 1405-1430 (ÄSF II s 180).

Tabell 8

ERIK: Son till Kettil, tabell 6. Tidigast 1361. 1363 marsk i Värmland och i Sverige 1371 och 1388. Riddare och riksråd. Dog 1396 (ÄSF II s 180). oo Ingrid Magnusdotter, möjligen av ätten Bååt. Barn:

Kettil: Död efter 1381 (ÄSF II s 180).

Katarína: Dog 1417/1421 (ÄSF II s 180). oo Axel Kettilsson, Krognos.

Tabell 9

FOLKE: Son till Rag(n)vald, tabell 5. Dog senast 1343¹⁸. oo Kristina Ormsdotter. Barn:

Rag(n)vald: Endast 1343 (ÄSF II s 181).

Tabell 10

NICOLA: Son till Jon? tabell 2. Född i Visby(?) omkring 1245. Utflyttad till Uppsala(?) omkring 1270. Son:

JOHANNES: Son till Ingvar(?), tabell 10. Född omkring 1270. Troligen borgare i Uppsala, då han 1300 11/9 var testamentsverkställare i Margareta från Selaöns testamente (DS II 1324). Barn(?):

Ingvar: Tabell 11.

Henrik: Född i Uppsala omkring 1300. Kyrkoherde vid S:t Petri i Uppsala 1339 (DS IV 3430).

Tabell 11

INGVAR: Son till Johannes, Tabell 11. Född omkring 1295. Borgare i Uppsala. Hans sonsons son(?):

HANS: Född omkring 1380. 1400, 1401 borgare i Uppsala (SD I s 75) och rådman 1410 (SD II s 303). oo Kristin N, änka 1444 21/12 (Ljung s 373 not 12).